



UDK: 355.2

Baxram GULMURODOV,

Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi o'qituvchisi

E-mail: gulmuradovbax@gmail.com

TDPU v/b dotsenti, PhD D.N.Abdullayeva taqrizi asosida

THE ROLE OF PARENTS IN EDUCATION OF YOUTH IN THE SPIRIT OF MILITARY PATRIOTISM

Annotation

The article presents reports of parents, employees of state and public organizations on the existing problems in educating young people in the spirit of military patriotism and ways to solve them.

Key words: Military patriotism, concept, perfect man, public organizations, foreign ideas.

РОЛЬ РОДИТЕЛЕЙ В ВОСПИТАНИИ МОЛОДЕЖИ В ДУХЕ ВОИНСКОГО ПАТРИОТИЗМА

Аннотация

Статье представлены отчеты родителей, сотрудников государственных и общественных организаций о существующих проблемах в воспитании молодежи в духе воинского патриотизма и пути их решения.

Ключевые слова: Военно-патриотизм, концепция, совершенный человек, общественные организации, иностранные идеи.

YOSHLARNI HARBIY VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIALASHDA OTA-ONALARNING O'RNINI

Annotatsiya

Maqolada ota-onalar, davlat va jamoat tashkilotlari xodimlari tomonidan yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda mavjud muammolar va ularning yechimlari yuzasidan ma'umotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: Harbiy-vatanparvarlik, konsepsiya, komil inson, jamoat tashkilotlari, yod g'oyalar.

Kirish. Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bugungi kunning dolzarb masalasiga aylanmoqda. O'zbekiston Respublikasi Davlati tomonidan yoshlarga bo'lgan e'tibor cheksiz deb hisoblash mumkin, lekin shunga qaramay ayrim yoshlar o'rtasida Vatanga xizmat qilish muqaddas burch ekanligini ongli ravishda tushunib etmay pul topish ilinjida chet ellarga ketib buning natijasida boshi berk ko'chaga kirib qolgan holda yosh umrini xazon qilmoqda.

Yuqorida aytib utganimdek O'zbekiston Respublikasi Davlati tomonidan yoshlarga bo'lgan e'tibor cheksiz buning tasdiq'ini qo'yidagi hujjatlardan anglashimiz mumkin.

O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 14-sentyabr kunidagi O'RQ-406-sonli "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida" gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 23-fevral kunidagi 140-sonli "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" gi, 2021-yil 11-mart kunidagi 132-sonli "Yoshlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi qarorlari va yoshlarni tarbiyasiga qaratilgan normativ huquqiy hujjatlar mavjud[1].

Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasida quyidagicha maqsad va asosiy vazifalar belgilab qo'yilgan:

- Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning maqsadi yoshlarda jamiyatning turli tarmoqlari, ayniqsa, harbiy soha bilan aloqador bo'lgan davlat xizmati turlarida faollik ko'rsatish, tinch va harbiy sharoitda Konstitutsiya va harbiy burchga sadoqatli bo'lish, ularda o'z yurti va xalqi taqdiri uchun yuksak mas'uliyat va javobgarlik kabi muhim xususiyatlarni shakllantirishdan iborat.

- Quyidagilar yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning asosiy vazifalari hisoblanadi:

Yoshlarni milliy g'oya va Vatanga sadoqat ruhida tarbiyalash, ularning qalbi va ongiga Vatan himoyasi sharaflari va muqaddas burch ekanini chuqur singdirish;

Qadimiy tariximiz va madaniyatimiz, jonajon Vatanimizning mustaqilligi va ravnaqi yo'lida fidokorona kurashgan milliy qahramonlarimiz bilan faxrlanish, ularga munosib bo'lish tuyg'usini shakllantirish, milliy armiyamizning qudrati va salohiyatiga bo'lgan ishonchni kuchaytirish[3];

Milliy armiyamizga jismonan baquvvat va ma'nan yetuk yoshlar zarurligi, harbiy xizmat har bir O'zbekiston fuqarosi uchun muqaddas burch ekanini haqidagi tushunchani hamda bu boradagi nazariy-amaliy ko'nikmalarni mustahkamlash;

Yoshlarda yon-atrofimiz va jahonda ro'y berayotgan siyosiy-ijtimoiy jarayonlarga milliy manfaatlarimizdan kelib chiqqan holda yondashish ko'nikmalarini, turli ichki va tashqi tahdidlarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirish;

Har anday murakkab vaziyatlarda tezkor va mustaqil qaror qabul qilish, zamonaviy harbiy-texnika vositalaridan samarali foydalanish malakasiga ega yoshlarni tarbiyalash;

O'zbekiston manfaatlarini nafaqat harbiy sohada, balki hayotning barcha jabhalarida himoya qilishga tayyor turish, yurt uchun fidoyi bo'lish – bu bugungi kun talabi ekanini hayotiy misollar va ta'sirchan vositalar orqali yoshlar ongiga singdirib borish.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. G.Habibova, M.S. Xasanov, I.Holliqov, F.Boltayevlar yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash muammolari o'rganishga doir tadqiqot ishlari olib brogan.

Jumladan, Xasanov Muzaffar Sadiqovichning ta'kidlashicha – "Yoshlarda faol hayotiy pozitsiya va o'zining mustaqil fikr-mulohazalarini aniq bayon eta olish, mas'uliyatni his etish, qat'iy tartib va intizomga rioya qilish fazilatlarini shakllantirish, ularni qat'iyatli bo'lishga

o'rgatish. Talabalarda vatanparvarlik darajasi ko'rsatkichlarini pedagogik tahlil qilish va baholashda sevimli xalqning shon-sharafi, qadr-qimmati, madaniyati va an'analariga ehtiyotkorlik bilan qilingan munosabatda o'z ifodasini topadi. Vatanparvarlik fuqarolar yakkidligi yosh va mustaqil O'zbekiston davlati barpo etilayotgan negizdir. Ayni shu narsa jamiyatni qayta o'zgartirish yo'lidagi qiyinchiliklarni yengib o'tishga, hamjihatlik va hamkorlikka erishishga yordam beradi"[4].

Asosiy qism. Davlat tomonidan berilayotgan imkoniyatlarga, imtiyozlarga va yaratilgan qulayliklarga qaramay bugungi yoshlar O'zbekiston Respublikasi Qo'rolli Kuchlari safida o'z yig'itlik burchini bajarishni istamayotganligi ko'pchilik soha vakillariga ayon. Nima sababdan bugungi kunda o'sib kelayotgan yoshlar vatan uchun xizmat qilishni hohlashmayabdi?

Tarixga nazar soladigan bo'lsak, Vatan uchun jonini fido qilgan dunyoni larzaga solgan buyuk ajdodlarimiz bor, shuningdek, mustaqillikka erishganimizdan keyingi tariximizni ham sarhisob qiladigan bo'lsak O'zbekiston Respublikasi mustaqilligiga rahna solishga qaratilgan bir qancha tajovuzlar amalga oshirilgan ammo vatanni mustaqilligini asrash yulida jonini fido qilgan qahramonlarimiz ham mavjud va biz ularni abadiy qadrlaymiz[5].

Davlanimizning maktabgacha ta'lim muassasalari, umumiy o'rta ta'lim maktablaridan boshlab yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari tizimli ravishda amalga oshirilmoqda shunga qaramay vatanga xizmat qilishga tayyor bo'lgan yoshlarning ota-onalari o'z farzandlarini Vatan himoyasiga emas balki o'z farzandini hayotini havfga qo'yib chet elga pul topish uchun yubirishni afzal ko'rmoqda, shiddat bilan o'zgarib borayotgan dunyoning bugungi kunda hurmatli ota-onalar bir to'xtamga kelib hayotini o'tkazgan qismini bir tahlil qilib olsa yaxshi bo'lar edi. Ko'z o'ngida mahallasidan chet elga ishlash uchun ketgan yigit, qizlar va ona-onalar vafot etganligi ko'rib turibmiz, vafot etganlarni yaqin qarindoshlarining imkoni borlari o'z farzandining jasadini olib kelmoqda imkoni yo'qlarning esa farzandining jasadlari ham chet ellarda qolib ketayotganligini nega o'ylab ko'rmaydi. Inson qadri, o'z farzandining qadri pul bilan o'lchanmaydigan zamonda yashayotganimizni ayrim ota-onalar hali ham tushunib etmagan.

O'zbekiston xalqi azaldam mehnatsevar dono xalq bo'lgan aqil bilan to'g'ri yo'l orqali halol mehnat qilsa chet elda topadigan pulini o'z davlatini gullab yashnashiga o'z hissasini qo'shgan holda ham topsa bo'ladi.

O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi talablari, bu O'zbekiston Respublikasining barcha fuqorolari tomonidan amal qilinishi shart bo'lgan bosh hujjat hisoblanadi, ushbu Konstitutsiyaning XI bobining moddalarida qo'yidagilar belgilab berilgan:

47-moddasida barcha fuqorolar Konstitutsiyada belgilab qo'yilgan burchlarini bajaradilar;

52-moddasida O'zbekiston Respublikasini himoya qilish - O'zbekiston Respublikasining har bir fuqorosining burchidir. Fuqorolar qonunda belgilangan tartibda harbiy yoki muqobil xizmatni o'tashga majburlar.

Konstitutsiyaning XIV bobining moddalarida esa qo'yidagilar belgilab berilgan:

64-moddasida ota-onalar o'z farzandlarini voyaga etgunlariga qadar boqish va tarbiyalashga majburlar;

66-moddasida voyaga etgan, mehnatga layoqatli farzandlar o'z ota-onalari haqida g'amxurlik qilishga majburlar deb belgilangan[4].

Konstitutsiyaning ushbu moddalarida belgilab berilgan majburiyatlarni bugungi kun o'g'il qizlari va ota-

onalari eslaridan chiqarishgan yoki ushbu moddalarga amal qilishni hohlashmaydi.

A.Qarshiyev: - "O'quvchi, ayniqsa, yoshlar o'z qahramoniga o'xshashni xohlaydi, undan ibrat olish, uning qahramonliklarini qaytarishni orzu qiladilar, Albatta shu bilan maqsadga muvofiq va ancha foydali tarbiyaviy beradi. Bunda gap vatanparvarlik ruhida yozilgan, Vatanga muhabbat haqidagi fikr ifodalangan, uni himoya qilish, o'z xalqi qahramonona tarixi, uning madaniyati, turmushi, odatlari va ajdodlari buyuk jasoratlari haqida yozilgan kitoblar nazarda tutiladi. Badiiy adabiyot, kino, teatr va tasviriy san'at fashizmga qarshi kurashda o'zining qimmatli rolini o'ynaydi. Ular xalqning ma'naviy ruhini ko'tardi, ayniqsa urushning boshlanishi davrida"[6],[4].

Hozirda yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda ta'lim muassasalari xodimlari va yoshlarni ota-onalarining davlat oldidagi majburiyatlari va vazifalarini sidqi dildan bajarish orqali yoshlarni komil inson bo'lib yetishishini ta'minlash maqsadida quyidagi taklif va tavsiyalarni berib o'tmoqchiman:

Birinchidan, yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda davlat va jamoat tashkilotlari ota-onalarni ongini o'zgartirish va bilim sa'viyasini ko'tarishga qaratilgan tizimli targ'ibot tashviqot tadbirlarini olib borish orqali, o'z farzandlarining kelajagini sifatli ta'minlash uchun avvalambor yurtimiz tinchligi, dunyo miqyosida rivojlanganligi katta ahamiyatga ega ekanligini doimiy ravishda tushuntirib borish zarur. Shuningdek, ota-onalar ham o'z o'rinda o'zlarini nafs balosidan tiyishni, faqatgina pul topish va boyib ketishni hohlamasdan farzandlarining tarbiyasini ham esdan chiqarmasligi lozim bo'ladi.

Ikkinchidan, ota-onalar o'z farzandlarini bilimli va vatanparvar etib tarbiyalashda farzandining ustozlari bilan doimiy hamkorlikni amalga oshirib farzandining bilimi va tarbiyasi ahvolidan doimo xabardor bo'lib turishga maqsadga muvofiq bo'lar edi. Shu bilan birga aksariyat yoshlarning ota-onalari farzandlariga uyali aloqa vositalari olib berib qo'ygan, yoshlar esa uyali aloqa vositalaridan notug'ri foydalanishi natijasida ko'proq yod g'oyalar ta'siriga tushib qolmoqda yoki bo'lmasa internet tarmoqlarida mavjud bo'lgan o'yinlarni bilim olishdan ko'ra afzal bilib kitob o'qimay quyganligi ham sir emas, ushbu holatlarni oldini olishda birinchi navbatda ota-onalar va ustozlar yoshlarni bilimli va harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash uchun barcha chora tadbirlarni hamkorlikda va uzluksiz ravishda olib borishlari lozim bo'ladi.

Xulosa va takliflar. Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda davlatimiz tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan rahbariy hujjatlarni mazmun mohiyatini tog'ri tushungan holda, maktabgacha ta'lim muassasalari, umumiy o'rta ta'lim maktablari va boshqa tashkilotlar xodimlari hamda ota-onalar o'rganib, ushbu hujjatlarda belgilangan majburiyatlarini sidqi dildan bajarsalar maqsadga muvofiq bo'lar edi.

O'z navbatida yoshlarga ham Vatan oldidagi burchi borligi va rahbariy hujjatlarga, asosan, har bir fuqaroning o'z majuriyati va vazifalari borligini, hamda ularga qat'iy amal qilish kerakligini o'rgatib borish kattalarning vazifasidir.

Vatan ota-ona kabi mo'qaddasdir uni avaylab asrash shu yurtda yashayotgan har-bir fuqaroning burchi hisoblanadi, mana shunday go'zal diyorimizni yanada rivojlanishiga hissa qo'shgan holda kelajak avlodga yetkazish va kelajakda yangi O'zbekistonni buyuk davlatga aylantirishda bor kuch qudratimizni ishga solgan holda harakat qilsak maqsadga muvofiq bo'ladi.

ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi 8-dekabr 1992-yil. 47, 52, 64 va 66-moddalar.
2. O'zbekiston Respublikasining 2016-yil 14-sentyabr kunidagi O'RQ-406-sonli "Yoshlarga oid davlat siyosati to'g'risida" gi Qonuni, 3-bob.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 23-fevral kunidagi 140-sonli "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" gi, 2-ilova.
4. 2021-yil 11-mart kunidagi 132-sonli "Yoshlarni ijtimoiy qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" gi qaror, 3-ilova.
5. Qarshiyev Azamat – "Yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tayyorlash"- Proceedings of International Congress on "Multidisciplinary Studies in Education and Applied Sciences" -2022-yil.
6. Xasanov Muzaffar Sadiqovich – "Talabalarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalashprinsiplari usullari"- International Conference onAdvances in Education,Social and Applied Sciences-2022-yil.